

METODOLOŠKO POJASNILO

Nataša Sabljic

TUJI TURISTI V REPUBLIKI SLOVENIJI

To metodološko pojasnilo se nanaša na objavljane podatkov:

Tuji turisti in njihova potrošnja, Slovenija, večletno – za izbrana obdobja (Prva objava)

Tuji turisti in njihova potrošnja, Slovenija, večletno (Elektronska objava)

Junij 2022

Kazalo

1	NAMEN.....	3
2	PRAVNI OKVIR.....	3
3	ENOTA, KI JO OPISUJEJO OBJAVLJENI PODATKI.....	3
4	IZBOR ENOT OPAZOVANJA.....	3
5	ZBIRANJE IN VIRI PODATKOV.....	4
6	DEFINICIJE.....	4
7	POJASNILA.....	5
8	OBJAVLJANJE PODATKOV.....	8
9	REVIDIRANJE PODATKOV.....	8
10	DRUGA METODOLOŠKA GRADIVA.....	9

1 NAMEN

Namen objave podatkov je prikaz značilnosti bivanja tujih turistov v Sloveniji in tudi podatkov o povprečni porabi tujih turistov ter strukturi porabe. Ključne statistike so tako število tujih turistov, število prenočitev in povprečna poraba v EUR.

2 PRAVNI OKVIR

- [Letni program statističnih raziskovanj \(LPSR\)](#)
- [Zakon o državni statistiki \(Uradni list RS, št. 45/95 in 9/01\)](#)

3 ENOTA, KI JO OPISUJEJO OBJAVLJENI PODATKI

Enota, ki jo opisujejo objavljeni podatki, je tuji turist, ki je v referenčnem mesecu bival v izbranem hotelu oz. kampu v Sloveniji. Tujega turista prikazujemo glede na značilnosti njegovega prihoda in bivanja (npr. potovalno družbo, način organizacije bivanja, vir informacij za obisk Slovenije ipd.), glede na njegove povprečne dnevne izdatke in glede na strukturo njegovih izdatkov.

4 IZBOR ENOT OPAZOVANJA

Enota opazovanja je tuji turist, ki je v izbranem mesecu bival v izbranem hotelu ali kampu.

Osnova za vzorčni okvir so podatki iz mesečnega raziskovanja Prihodi in prenočitve turistov (TU/M) za prejšnje leto, v katerem se za vsak (turistični) nastanitveni obrat v Sloveniji zberejo podatki o številu prihodov in prenočitev domačih in tujih turistov. Zaradi vpliva epidemije covid-19 na poslovanje nastanitvenih obratov smo pri pripravi vzorca za leto 2021 poleg podatkov za leto 2020 upoštevali tudi podatke iz leta 2019.

Pri oblikovanju vzorčnega okvira se upoštevajo le podatki o številu prihodov tujih turistov iz omenjenega raziskovanja TU/M. Vzorec je dvostopenjski, stratificiran. Stratumska razmestitev se določi sorazmerno glede na število turistov v stratumih, in sicer po podatkih iz statističnega raziskovanja TU/M v izbranih mesecih prejšnjega leta. Stratumi se za vsak mesec ali obdobje anketiranja določijo:

- glede na vrsto turistične občine (zdraviliške, gorske, obmorske občine, Ljubljana ter mestne in druge občine); pred letom 2012 so se določali glede na vrsto kraja (Ljubljana, zdraviliški, obmorski, gorski kraji in drugi turistični kraji);
- glede na vrsto nastanitvenega obrata (hotel, kamp).

Vzorčne enote prve stopnje so nastanitveni obrati (to so hoteli, v juliju in avgustu pa poleg hotelov tudi kampi), vzorčne enote druge stopnje pa skupine po pet turistov (v anketnih obdobjih april–maj, september–oktober, december–januar je bila v vsakem anketnem obdobju velikost vzorca 1.700 tujih turistov, v obdobju julij–avgust pa 3.400 tujih turistov). Nastanitveni obrati se izberejo z verjetnostjo, sorazmerno velikosti s ponavljanjem. Velikost nastanitvenega obrata je bila tudi v tem primeru definirana s številom prihodov turistov.

Enotam druge stopnje (to so skupine po pet turistov) se za mesec, za katerega so bile izbrane, naključno določijo dnevi anketiranja.

5 ZBIRANJE IN VIRI PODATKOV

Podatki se zbirajo vsake tri leta. V letu 2019 se je raziskovanje izvedlo po štiriletnem presledku. Posledično se je raziskovanje v letu 2021 izvedlo že po dveh letih.

Podatki se zbirajo z raziskovanjem Tuji turisti v Republiki Sloveniji (TU-TURISTI). Zbiramo jih z vprašalnikom Tuji turisti (TU-TURISTI). Anketar pridobi podatke z metodo intervjuja, torej z osebnim anketiranjem, izjemoma pa tuji turist lahko izpolni vprašalnik tudi sam. Vprašalnik je preveden v jezike držav, od koder prihaja v Slovenijo največ tujih turistov.

Vprašanja so bila razdeljena na šest sklopov z naslednjimi vsebinami:

- osnovni podatki o tujih turistih (država prebivališča, spol, starost, ekonomski status, življenjski standard);
- podatki v zvezi s prihodom tujih turistov v Slovenijo in njihovim bivanjem v Sloveniji (glavni razlog za prihod, vpliv različnih dejavnikov pri odločanju za obisk Slovenije, uporaba interneta, organizacija potovanja, prevozno sredstvo ipd.);
- podatki o izdatkih (porabi denarja) tujih turistov (izdatki za prevoz, prenočevanje, počitniški paket, izdatki v kraju anketiranja ipd.);
- podatki o uporabi mobilnega telefona med bivanjem v Sloveniji;
- podatki o ogledovanji in objavljanju vsebin na internetu med bivanjem v Sloveniji (vključeno v letu 2021);
- podatki o ocenah zadovoljstva tujih turistov po elementih turistične ponudbe v Sloveniji.

Podatkov za to raziskovanje ne pridobivamo iz administrativnih virov.

6 DEFINICIJE

Turizem je splet dejavnosti oseb, ki potujejo in začasno spremenijo kraj bivanja zaradi preživljanja prostega časa (dopust, počitnice, potovanja) iz poslovnih ali drugih razlogov in ki bivajo v kraju zunaj svojega običajnega okolja najmanj en

dan, vendar ne več kot eno leto (365 dni) brez presledka, v tem času pa prenočijo najmanj enkrat.

Turist je oseba, ki potuje v kraj, ki ni del njenega običajnega okolja, in sicer zaradi preživljanja prostega časa (dopusti, počitnice, potovanja), lahko pa iz poslovnih ali drugih razlogov, vendar ti razlogi v kraju, ki je cilj potovanja, niso pridobitnega značaja (turist ne prejme plačila, nagrade), in tam vsaj enkrat prenoči, vendar zaporedno ne več kot 365krat.

Tuji turist je oseba, ki pride iz tujine in se začasno nastani v kakem kraju v Sloveniji in tam prenoči vsaj eno noč v gostinskem ali kakem drugem nastanitvenem obratu. Tuji turist v vprašalniku navede, v kateri državi prebiva.

Glavni razlog prihoda je razlog, zaradi katerega je tuji turist prišel v Slovenijo. Brez tega razloga potovanja sploh ne bi bilo. Razlogi so zasebni (počitnice, sprostitev, rekreacija, ogled naravnih in kulturnih znamenitosti, obisk sorodnikov ali prijateljev, skrb za zdravje, izobraževanje, športne priprave, tekmovanja, kultura) ali poslovni (bil je zaradi dela, službe napoten na sestanek, konferenco, seminar, sejem) ali pa je bil v Sloveniji samo prehodni (tranzitni) gost, tj. bil je na poti v drugo državo (v tranzitu).

7 POJASNILA

7.1 KLASIFIKACIJE

Vrsta turistične občine. Občine glede na uporabljena statistična merila razvrščamo v naslednje skupine (kategorije):

- zdraviliške občine (to so občine, v katerih so zdraviliško-turistična središča, ki izpolnjujejo zahtevane pogoje, da pridobijo status državno verificiranega zdravilišča in se vključijo v javno zdravstveno mrežo Slovenije);
- gorske občine (občine, ki se nahajajo pretežno v območju alpskih gorstev, Julijskih Alp, Kamniško-Savinjskih Alp in Karavank ali na območju Pohorja);
- obmorske občine (to so občine ob morski obali);
- glavno mesto Slovenije, Ljubljana;
- mestne občine;
- druge občine (to so preostale občine, ki jih ne moremo uvrstiti v nobeno izmed prej navedenih skupin).

V tem raziskovanju smo zadnji dve skupini združili.

7.2 OBDELAVA PODATKOV

UREJANJE PODATKOV

Podatke statistično uredimo s kombinacijo sistematskih popravkov, individualnih popravkov in postopkov vstavljanja podatkov. Pri vstavljanju podatkov uporabimo *metodo logičnega vstavljanja*, *metodo notranjega darovalca* in *metodo notranjega darovalca s prilagoditvijo za spremenljivko ujemanja*.

Več o statističnem urejanju podatkov lahko preberete v splošnem metodološkem pojasnilu [Statistično urejanje podatkov](#).

UTEŽEVANJE

Z uteževanjem želimo doseči reprezentativnost vzorca, tako da so uteženi podatki čim boljša ocena opazovane populacije v določeni časovni točki. Uteževanje zbranih podatkov poteka v več korakih:

- uteževanje zaradi neenake verjetnosti izbora tujih turistov,
- uteževanje zaradi neodgovora turistov v nastanitvenem obratu in
- popravek zaradi daljšega časa bivanja anketiranih enot v primerjavi s populacijskimi vrednostmi.

Po uteževanju se izvede še kalibracija podatkov na populacijske podatke. Kalibracija poteka glede na tip nastanitvenega obrata, vrsto kraja in glede na državo prebivališča anketiranih tujih turistov. Ker v času med pripravo vzorca in izvedbo anketiranja lahko pride do prekategorizacije in sprememb v vrstah nastanitvenih obratov, se podatki glede na tip nastanitvenega obrata lahko nekoliko razlikujejo od podatkov mesečnega raziskovanja Prihodi in prenočitve turistov.

DESEZONIRANJE

Postopkov desezoniranja podatkov nismo uporabili.

7.3 INDEKSI

Indeksov ne objavljamo.

7.4 NATANČNOST

V statističnih raziskovanjih prihaja do različnih vrst napak, ki vplivajo na točnost statistične ocene (npr. do vzorčnih napak, napak zaradi neodgovora, do merskih napak). Napake, ki jih lahko pripišemo slučajnim vplivom, določajo natančnost statistične ocene. Uporabnike statističnih podatkov opozorimo na manjšo natančnost ocene tako, da takšno oceno opremimo s posebno opozorilno oznako ali take ocene sploh ne objavimo.

V tabelah, v katerih se objavljajo ocene števila enot (turistov) z določeno lastnostjo, se omejitve pri objavi ocene določajo po modelu. V tabelah, v katerih se objavljajo ocenjene populacijske vsote (zveznih) spremenljivk (npr. št. prenočitev), ocenjena povprečja (zveznih) spremenljivk ali ocenjena razmerja

populacijskih vsot (zveznih) spremenljivk, se omejitve pri objavi določajo glede na relativno standardno napako oziroma glede na koeficient variacije (CV).

V teh primerih velja: če je koeficient variacije (CV) ocene:

- 10 % ali manj ($CV \leq 10\%$), je ocena dovolj natančna, zato se objavi brez omejitve;
- od 10 % do vključno 30 % ($10\% < CV \leq 30\%$), je ocena manj natančna, zato se označi s črko M;
- večji od 30 % ($CV > 30\%$), je ocena premalo natančna za objavo, zato se ne objavi, v tabeli pa se nadomesti s črko N.

7.5 DRUGA POJASNILA

Seštevki se zaradi zaokroževanja ponekod ne ujemajo.

Izračun povprečnih dnevni izdatkov za manjkajoče mesece in letne ocene

Za povprečne dnevne izdatke tujih turistov, nastanjenih v hotelih v Sloveniji, smo na Statističnem uradu Republike Slovenije za leto 2019 izračunali in objavili ocene povprečnih dnevni izdatkov po posameznih mesecih ter letno oceno povprečnih dnevni izdatkov za leto 2019.

Izračun povprečnih dnevni izdatkov za manjkajoče mesece

Ker se je anketiranje v letu 2019 izvajalo le v izbranih dvomesečjih (aprilmaj 2019, julijavgust 2019, septemberoktober 2019 in december 2019januar 2020), smo povprečno dnevno porabo za manjkajoče mesece ocenili.

Na podlagi anketni mikropodatki smo modelirali vpliv izbranih spremenljivk na dnevno porabo turista. Uporabili smo spremenljivke spol, starost, državljanstvo turista, kategorizacijo hotelske nastanitve (število zvezdic), tip občine, v kateri je bil tuji turist nastanjen, in število prenočitev. Za vsak ocenjeni mesec smo izbrali reprezentativno obdobje. Za oceno meseca januarja 2019 smo vzeli anketne podatke o povprečni dnevni porabi za mesec januar 2020, jih zmanjšali za letno stopnjo inflacije (2 %) ter to obravnavali kot končno oceno. Za mesec februar 2019 smo uporabili anketne podatke iz decembra 2019 in januarja 2020 (zimski sezona), ki smo jih prav tako zmanjšali za letno stopnjo inflacije (2 %). Za oceno podatkov za mesec marec smo uporabili meseca april in maj 2019 (pomladna sezona), za junijsko oceno smo uporabili julij in avgust 2019 (poletna sezona), za oceno meseca novembra smo uporabili september in oktober 2019 (jesenska sezona).

Vpliv izbranih spremenljivk na povprečni dnevni izdatek smo modelirali z linearnim regresijskim modelom na podatkih za reprezentativno obdobje. Modelne ocene povprečne dnevne porabe smo izračunali za vse kombinacije spremenljivk. Te smo nato poststratificirali glede na podatke o številu prenočitev iz raziskovanja Prihodi in prenočitve turistov.

Struktura dnevni izdatkov za imputirane mesece je enaka strukturi reprezentativnega obdobja.

Izračun letnih ocen

Letno strukturo izdatkov smo izračunali tako, da smo na podlagi povprečnih mesečnih izdatkov, števila mesečnih prenočitev (iz raziskovanja Prihodi in prenočitve turistov) in strukture porabe izračunali vrednost porabe po kategorijah strukture (npr. za hrano, nastanitev, druge nakupe, igre na srečo, zdravstvene storitve) na mesečni ravni. Te vrednosti komponent so seštete na letni ravni in deljene z vrednostjo celotne porabe tujih turistov, nastanjenih v hotelih.

Povprečno letno porabo smo izračunali ločeno po spremenljivkah: kategorizacija nastanitve (število zvezdic hotela), tip občine in glede na državo prihoda turista. Ocene porabe po spremenljivki so za reprezentativna obdobja vzete iz zbranih anketnih mikropodatkov in pomnožene s številom nočitev iz raziskovanja Prihodi in prenočitve turistov. S tem številom prenočitev pomnožimo tudi ocene dnevnih izdatkov za vstavljene mesece. Vrednost porabe na letni ravni, ločeno po spremenljivkah, nato delimo s številom prenočitev iz raziskovanja Prihodi in prenočitve turistov na letni ravni.

8 OBJAVLJANJE PODATKOV

- Podatkovna baza SiStat: [Turizem](#) – Tuji turisti in potniki – Tuji turisti v Sloveniji. Objavljajo se absolutni podatki, deleži in povprečja po državi prebivališča tujega turista in vrsti občine.
- Prva objava: Turizem, Tuji turisti in potniki: »Tuji turisti in njihova potrošnja, Slovenija, april–maj 2019 – začasni podatki«.
- Prva objava: Turizem, Tuji turisti in potniki: »Tuji turisti in njihova potrošnja, Slovenija, julij–avgust 2019 – začasni podatki«.
- Prva objava: Turizem, Tuji turisti in potniki: »Tuji turisti in njihova potrošnja, Slovenija, september–oktober 2019 – začasni podatki«.
- Prva objava: Turizem, Tuji turisti in potniki: »Tuji turisti in njihova potrošnja, Slovenija, december 2019–januar 2020 – začasni podatki«.
- Elektronska objava: Turizem, Tuji turisti in potniki: »Tuji turisti in njihova potrošnja, Slovenija, 2019 – končni podatki«.
- Pred letom 2019: Prva objava: Turizem, Tuji turisti in potniki: »Tuji turisti in njihova potrošnja, Slovenija, večletno za izbrana obdobja«.

9 REVIDIRANJE PODATKOV

9.1 OBJAVLJANJE ZAČASNIH IN KONČNIH PODATKOV

Objavljamo začasne in končne podatke. Začasne podatke objavljamo pet in pol mesecev po opazovanem obdobju. Končne podatke objavimo osem mesecev po zadnjem opazovanem obdobju.

Zaradi potreb uporabnikov po pravočasnih informacijah objavimo začasne podatke, ki ustrezajo merilom kakovosti uradnih statističnih podatkov, tudi če ne dosegajo kakovosti, ki jo je pri takih podatkih mogoče doseči s popolnejšim in točnejšim poročanjem. Podatke revidiramo, ker so lahko novejši, popolnejši oziroma kakovostnejši podatki bistveno boljša podlaga za kakovostne odločitve.

9.2 DEJAVNIKI, KI VPLIVAJO NA ČASOVNO PRIMERLJIVOST

Vprašalnik je bil od leta 1994 ob vsakokratni izvedbi anketiranja nekoliko spremenjen in dopolnjen. Nekatere ključne spremenljivke in statistike so ostale enake, druge so se spreminjale, dodajala in odvzela so se vprašanja. Na primerljivost so vplivala tudi ob vsakokratni izvedbi vključena nekoliko drugačna referenčna obdobja.

Anketirani so bili tuji turisti, ki so bivali v hotelih in kampih, le v letih 1994 in 1997 je bilo anketiranje izvedeno tudi v turističnih uradih in agencijah, ki oddajajo sobe zasebnih sobodajalcev.

V letu 2009 je bila spremenjena metodologija izračuna povprečnih dnevnih izdatkov, zato podatki od leta 2009 dalje niso povsem primerljivi s podatki iz predhodnih let.

10 DRUGA METODOLOŠKA GRADIVA

Metodološka gradiva na spletni strani SURS so dostopna na <https://www.stat.si/statweb/Methods/QuestionnairesMethodologicalExplanationsQualityReports>.

- Vprašalnik:
 - Tuji turisti (TU-TURISTI) (do leta 2015 Anketa o tujih turistih)
področje: Turizem, podpodročje: Tuji turisti in potniki
- Poročilo o kakovosti za raziskovanje:
 - Tuji turisti v Republiki Sloveniji (TU-TURISTI)
področje: Turizem, podpodročje: Tuji turisti in potniki